

Píseň: S118 - Je lepší na skále život svůj mít + **modlitba;**

Čtení: Mk 14, 66 - 15, 15

Milí přátelé,

na poslední biblické hodině jsme zatkli Ježíše v Getsemane a začali jsme jeho soudní proces. Rozkryli jsme nelegálnost a nespravedlivost celého procesu (svědci podávají křivé svědectví - Mk 14, 56+59; soud probíhá u velekněze doma - Mk 14, 54 atd.). Ježíš se v závěru před židovskými předními vyznal, že je Boží Syn. Načež Kaifáš roztrhl své roucho...

U předcházejícího zatčení jsem zdůraznil, že Jidáš se zástupem domluvil, aby zatkli pouze Ježíše (to zdůrazňuje také Janovo podání - J 17, 7-8). Dosl. mají zatknout „toho, kterého miluji (hovoří Jidáš)“.

Petrovo zapření

Dnes nejprve další naplnění Ježíšova varování z Mk 14, 26-31: Petr Ježíše zapřel, navzdory siláckým řečem, že i kdyby všichni odpadli, on ne.

Nejprve si však všimněme, že Petr byl jediný (možná s Janem - J 17, 15), který Ježíše následoval až do veleknězova domu. Tedy do Danielovské „jámy lvové“. A dodejme, že v Markově podání Petr nebyl pokrytec (jak se často v povrchních výkladech říká). Petr vyznal, že kdyby ostatní „odpadli“ (ČEP), „zhoršili se“ (BKR), on ne. Nikoli, že Ježíše „nezapře“ (Mk 14, 30+68+70+72) - řecky απαρνειμαι (aparnemai - zapřít, zřeknout se).

Marek tedy nepsal o Petrově pokrytectví nebo zradě, nýbrž slabosti. Ačkoli prožitek eucharistie, paschy a společného času v něm vzbudilo mnoho „duchovních sil“. Petr svým zapíráním v dnešním oddílu projevuje lidskou slabost, ne jakési fatální selhání víry. Navíc co je fatálním selháním víry, z něhož už není cesty zpět? Já o takovém nevím.

Petr je rozpoznán

Zajímavé je, že Petra rozpozná služka - žena. Oprávněně bychom očekávali, že i nadále budou hlavní roli hrát muži. Ale to Písmo rozbíjí už od Gn 3. Ženy jsou mužům rovné - mají v Písmu i v další lidské historii stejně podstatné místo.

Tato služka však Petra v příběhu identifikuje vlastně velmi vágně: „I ty jsi byl s tím Nazaretským Ježíšem!“ (v. 67) No a? S Nazaretským Ježíšem bylo tolik lidí, že by vydali na několik zástupů. Služka Petra neurčila jako jednoho z Dvanácti, ba dokonce Tří (tedy vnitřního kruhu učedníků). Petr tedy prostě jen mohl říct: „No a? Tak jsem s ním chodil a poslouchal ho.“

A právě o to Markovi jde. Petr, opodstatněně naplněný strachem, pro jistotu naprosto popřel, že by vůbec chápal, o čem to „ta ženská“ mluví.

Nebud'me však na Petra příliš přísní. Stoupněme si do bot muže, který připravoval celý den onu tajnou paschu (Mk 14, 12-16). Ví, že jde během celé této doby o život. Šance, že budou Ježíš i jeho učedníci chyceni, byla veliká (proto celá konspirace kolem paschy např. skrze muže s džbánem vody - Mk 14, 13). Dobře slyšel také Ježíšovo „ozančení zrádce“. Byl s ním v Getsemane a byl i u Ježíšova zatčení. Kdo z nás by po tom šel až na nádvoří domu, kde se chystají odsoudit zatčeného Ježíše? Jen vzpomeňme, jak se různí lidé popasovali jen s chozením do kostela během minulého režimu - a to nešlo o život!

Selhání učedníků nebylo v tom, že při Ježíšovi nezůstali. Jejich selhání bylo v siláckých řečech, které prozrazovaly víru „rychlouvašku“ (nebo „hned vyrostlou“ z Podobenství o rozsévači - Mk 4, 14-20, zejm. v. 16-17). Však Ježíš se na Petra ani ostatní učedníky nezlobil za jejich silácké řeči cestou do Getsemane. Jen je varoval, že skutečnost jejich víry je a bude jiná. Ale kolik lidí si nechá poradit?

A tak i vyděšený Petr raději služku odbyl s tím, že „aniž vím, aniž rozumím, co ty pravíš“¹ (BKR). A honem „vzal roha“.

Ale co čert nechtěl, znovu ho ta služka uviděla (možná ho podezřívavě pronásledovala?) - a tentokrát nekonfrontovala Petra,

¹ Jde o formuli běžnou v rabínském právu, která sděluje formální a legální odmítnutí.

kteřý by stejně zase zapíral, ale začla burcovat ostatní přítomné. Mezi tyto jistojistě patřili také stráže Kaifášova domu!

Potřetí pak Petr zapřel, když byl identifikován podle svého galilejského nářečí. To je stejně vágní identifikace, jako když ho služka rozpoznala poprvé. A přesto Petr vystřelil: „Neznám toho člověka.“

I zakokrhla kohout podruhé a Petr si uvědomil, čeho se dopustil. Třikrát zapřel svého Mistra a to v rozmezí minut, než stihl kohout zakokrhlat podruhé. Přestože právě svému Mistrovi tvrdil do očí něco jiného. A opakovaně. Tak ta dlouhá čtrnáctá kapitola končí hořkým, ale upřímným, Petrovým pláčem. Uvědomil si a přiznal si, že Krista zapřel.

Petr je takovým novozákonním králem Davidem. Příkladem a maximou, o níž máme usilovat ve svém lidství. Oba opakovaně selhávali, ačkoli mívali silácké řeči. Oba byli někdy troufalí (Petr dokonce káral Ježíše - Mk 8, 32). Měli své chyby - a nijak malé. Jako každý člověk. Avšak byli ochotni je slyšet a vidět. Byli ochotni si je připustit. A také to dělali. A pak se z nich káli. Lidé jsou ospravedlnění hříšníci - i Petr a David.

Nemáme usilovat o jakousi morální dokonalost (jak bychom ji vůbec definovali?). Ačkoli nejen v charismatických kruzích je právě toto úsilí tím nejdůležitějším. Ba dokonce se vůbec nepřipouští, že by někdo mohl nějak závažněji zhřešit (třeba zapřít Krista...). A pokud ano, je takový většinou „vypoklonkovan“ z takového společenství.

Máme usilovat o pravdu skrze pokoru. Máme přiznávat své chyby a selhání. To z nás dělá křesťany. Jak málo právě toto činí pohané a pohanský svět! Ba dokonce pohané učí „zapírat, zapírat, zapírat“. Hlavně se nepřiznávat a neomlouvat. Písmo však učí, že Hospodin o nic takového nestojí. A hrát si před Ním na morálně čistého (nebo bezhříšného) je absurdně komické.

Teologické důsledky

Zajímavým teologickým důsledkem Petrova selhání však je, že by ho měl zapřít také Kristus (srv. Lk 12, 9; Mt 10, 33). Na tom

se ukazuje dvojí: 1) Nemíchejme různé biblické spisy mezi sebou. Ani evangelijní podání. Marek tento přísný text o zapření Krista nemá. A bylo to jeho moudré rozhodnutí jistě z Ducha svatého! Mezi jednotlivými synoptickými podání evangelia bude a má být napětí. A pokud je budeme srovnávat s Janem, vzniknou nám neharmonizovatelné a nezahladitelné rozpory (už jen den Ježíšova zatčení a ukřižování!).

Srovnávat můžeme jejich zamýšlený obsah: Tedy až pochopíme záměr jednoho autora, můžeme srovnávat tento záměr se záměrem jiného. A v tomto postupu rozpory nenalezneme. Napětí však zůstane.

2) Nikdo v Církvě nemá pravomoc odsoudit druhého člověka za to, že zapřel Krista. Ať už tváří v tvář smrti nebo z jiného důvodu. I Petra, který zapřel hned třikrát, přijal Ježíš na milost. A postavil na něm svou Církev. Svou lidskou Církev plnou chyb, zapírání a slabosti. Právě na něm, aby její členové věděli, že i Skála, na níž jsme postaveni, několikrát zapřela naši Hlavu. A nebyl pro to odsouzen a zatracen. Naopak. Právě proto, že si přiznal, kdo je a co udělal, stal se Šimon-Petr Skálou Kristovy Církvě.

3) Zcela prakticky pro nás: Neděsme se, že jsme ztratili víru a zradili Krista, kdybychom ho zapřeli. Děsme se, pokud jsme si někdy mysleli, že toho nejsme schopni. Že naše víra je tak silná, že i tváří v tvář mučení by obstála. Děsme se lidské pýchy i pýchy víry. „Ježíš hříšné přijímá, povězte to všem, kdo bloudí, kdo pro přestoupení svá, Boha bojí se, jenž soudí“ (EZ 693). Pokání je neoddelitelná součást lidské víry. Představa a pocit morální bezchybnosti jsou s vírou v biblického Hospodina neslučitelné (s výjimkou Ježíše Krista).

Ba dokonce jsou v příkrém rozporu, neboť pokání je cennější a důležitější než morální dokonalost. Pokání se vždy sklání před větším a důležitějším, než jsem já. Pocit morální dokonalosti má právě mě (nebo jiného člověka definujícího tuto dokonalost) za nejvyšší míru, Alfa a Omegu. „Buďte tedy dokonalí, jako je dokonalý váš Otec v nebesích“ je jediná akceptovatelná forma,

kteřá je automaticky nedosažitelná, a tak vede k pláči nad sebou samým (v. 72) a tak k pokání a vyznání hříchů.

Ježíš před Pilátem

Po této Petrovské mezihře se autor tohoto podání evangelia vrací k Ježíšovi. Ten se v předchozím oddílu veřejně (ale nepřímě a k jiné formě - Mk 14, 62!) přiznal, že je Božím Synem a tak Mesiášem. Tak je konečně možno se Ježíše zbavit - kdyby dál mlčel, jako proti křivým svědectvím, je po případu. Avšak k Pilátovi je možné jít až ráno - Ježíš tedy zbytek noci čekal na pokračování tohoto nelegálního procesu.

Protože trest smrti tehdy nemohla vynést židovská správa, neboť celé Judsko bylo římskou provincií. Tak se ráno vydali k Pilátovi, tehdejšímu správci Judeje.

Pilát Pontský je velmi zajímavou postavou, zejména dle biblického podání. V mimobiblických pramenech byl totiž přezdíván „krvavá bestie“. I proto, že krutě potlačil Samařské povstání roku 37, po němž byl z postavení prefekta Judeje odvolán. Byl také znám necitlivostí vůči židovským zvykům, které opakovaně málem vedli k židovské vzpouře. Např. nechal při svém nástupu tajně vnést symboly Římské říše a císaře do Jeruzaléma, což bylo pro židy zcela nepřijatelné. Ani pět dní diplomacie a demonstrací s ním nehlo. A když demonstrující obklíčil svým vojskem a pohrozil jim smrtí, pokud se nerozejdou, židé neustoupili. Smrt pro ně byla přijatelnější než se zaprodat a klaně se ne-Hospodinu². Až poté Pilát ustoupil. Inspirativní jak v hodnotovém žebříčku tak v závěru!

Svou přezdívku si vysloužil pravděpodobně svým postojem ve chvíli, kdy utratil peníze z Chrámové pokladnice za akvadukt. Židé totiž opět protestovali - s čímž Pilát počítal. A tak nechal do zástupu vmísit své převlečené vojáky. Ti, jakmile dostali od Piláta pokyn, začli tlouct a vraždit demonstrující židy.³

² Josephus Flavius: Válka židovská

³ Josephus Flavius: Židovské starožitnosti

Podobných příhod se dochovala vícero. Avšak Pilát, jak ho známe z kánonu, jakoby byl někdo jiný. Jakoby nešlo o muže „mstivého a zuřivé povahy“ (dle Filóna Alexandrijského i Josepha Flavia). Skoro jakoby nešlo o historickou postavu...

Avšak stejně jako si tuto pochybnost ohlídal Hospodin u Ježíše z Nazareta, ohlídal si ji i u Piláta. Dochoval se nám tzv. „Pilátův kámen“, objevený r. 1961, pocházející z let 26-36 po Kr., na kterém je zaznamenáno, že Ponstký Pilát byl prefektem Judeje za císaře Tiberia. Tak máme nezávislý zdroj potvrzující jeho historicitu. Díky Flaviovi také víme, že Pilát snad byl prefektem Judeje v letech 26-37.

V Markově podání zajímá Piláta jediné: Prohlašuje se Ježíš za krále Židů? (Mk 15, 2) Pokud ano, jde o zásadní přestupek a je nutno podle toho jednat - neboť se blíží další povstání jako za Makabejců. Pokud ne, není co řešit - ba dokonce může jít jen o léčku ze strany židů, aby se „krvavé bestie“ zbavili.

Ježíšova odpověď: „Ty sám to říkáš,“ pak obsahuje mnohé: Ježíš se k tomuto titulu vlastně přiznal, avšak dává najevo, že jde o jiný obsah i formu královské hodnosti, než si Pilát (a žalující židé) mysleli (srv. J 18, 33-37).

Není tedy divu, že se Pilát diví. Tím více se divil, když na nařčení obžaloby Ježíš opět mlčel - stejně jako v Kaifášově domě.

Proč by také mluvil? Proč ztrácet čas a síly vyvracením lží? Kéž by takový byl lidský svět, že není třeba plýtvat časem a silami na vyvracení křivých svědectví, polopravd a lží, protože jim nikdo nenaslouchá, dokud nejsou prokázány. Kéž by všichni lidé ctili princip presumpce neviny! Bohužel fakta zájímají málokoho. To pomluvy a výmysly jsou šťavnatější a dá se s nimi lépe manipulovat.

Hlouběji v Ježíšově mlčení však nalezneme ještě podstatnější: Kdyby se Ježíš bránil křivým svědectvím, byl by osvobozen. A nebyl by odsouzen k smrti. Stačilo povolat ty stovky, možná tisíce svědků, kteří by svědčili v Ježíšův prospěch. Včetně členů synedria (např. Josef z Arimatie - Mk 15, 42-43). Ale to by pak Ježíš nepřijal

Boží vůli, jíž bylo jeho nespravedlivé odsouzení, aby byla poražena smrt tím, že si vzala nevinného.

Sváteční amnestie

Přesto se Pilát nechtěl nechat lapit do židovských náboženských sporů a intrik. Chtěl využít starého zvyku, že během svátků pascha byl propuštěn jeden vězeň, o kterého bylo požádáno. Tento zvyk byl v obvyklou tradicí v provinciích Římské říše, protože napomáhal smíření s římskou nadvládou. Jinde v Písmu se s ním nesetkáme.

„Jistě si vyberou nevinného a svého krále,“ říkal si (srv. Mk 15, 10). Avšak zástup se nechal zmanipulovat několika kněžími, aby chtěl vydat vraha a Ježíše aby dal ukřižovat. Tak už to bývá, když se většina nechá zvalcovat, zmanipulovat a ukřičet menšinou - přicházejí špatná rozhodnutí, která škodí všem, kterých se týkají.

V Ježíšově případě došlo na tak hrozné rozhodnutí, kdy je propuštěn vrah a buřič místo nevinného. A pro nevinného je vykřičeno ukřižování.

Avšak z pohledu zástupu jde o pochopitelné rozhodnutí: Ten Ježíš, kterého jsme vítali jako Mesiáše, jím očividně není! Žádný boj proti okupační politické moci, ba dokonce se s ní ani nebaví! Kdežto Barabáš je mužem činu právě proti okupační římské moci!

Přítomný zástup chtěl raději politického bojovníka ochotného pro svou věc i zabít. Než Mesiáše, který je pro svou věc ochoten i zemřít. Jak krátkozraké.

Pilátovo rozhodnutí

Že by Pilát propustil Barabáše je pochopitelné - takový byl zvyk a lid si to holt přeje. Však jej brzy zase zavřou, až bude zase podněcovat vzpouru. A snad do té doby nikoho dalšího nezabije.

Ale že se zástupu, který byl očividně zmanipulovaný, ptá, co s Ježíšem, je naprosté selhání osobní, osobnostní, politické i soudní. Zástup nemá co rozhodovat, co udělat s někým, jehož vina není prokázána. Protože nemá co rozhodovat ani o tom, co s člověkem, jehož vina prokázána byla. Lynčování zástupem spravedlnost

nepřináší. Zato často strašným způsobem zabíjí nevinné. A nelze se ani krýt jakousi „demokracií“ („vládou lidu“). Komentáře dodávají, že se Pilát takto zeptal lidu, protože očekával jejich sympatie k Ježíšovi (srv. Mk 15, 12). To je z pozice soudní moci (a zejm. Písma) také naprosto neospravedlnitelné rozhodnutí.

Tak se i Pilát nechal zvalcovat a zmanipulovat. Aby vyhověl zástupu, vydal Ježíše, aby byl ukřižován. Na přání zklamaného zástupu, který mohutně vítal Ježíše-Mesiáše, který ale nijak nenaplnil jejich lidské představy. Takové zklamání snadno probouzí mstivost, hněv a uraženost - ačkoli zcela neoprávněně. Ježíš se k představě Mesiáše tohoto zástupu nikdy nepřiznal.

Opět přidejme i pohled z Pilátovy strany: Vždyť je vůbec přítomen v Jeruzalémě jen kvůli svátkům paschy. Jeho rezidencí byla Cesarea. Ale protože na paschu přijde do Jeruzaléma mnoho dalších židů, je pravděpodobnost vzpoury nebo alespoň nepokojů o mnoho vyšší - a nebylo by politicky moudré nebýt přítomen nebezpečné situaci.

Závěr

Vzhledem k Pilátově minulosti asi chápeme, že nechtěl riskovat další vzpouru a problémy. Ačkoli v roce 37 si s tím starosti nedělal.

Marek píše příběh o nespravedlivě odsouzeném neviném člověku, který šel dobrovolně na smrt, aby naplnil Boží vůli a vykoupil lidstvo z jeho hříchu. Píše příběh o Bohu, který i justiční vraždu a naprosté selhání veřejné moci dokáže proměnit v dobro.

Ježíšovo ponížení a utrpení tak pokračuje: O jeho osudu rozhoduje neinformovaný a zmanipulovaný zástup. Po bití a plivání je na Pilátův rozkaz zbičován. A odsouzen k smrti.

Přesto však Kristus zůstává také Pánem celé situace: Odpovídá synedriu i Pilátovi jen na tu jedinou podstatnou otázku. O ostatním se s nikým nebaví, nijak nereaguje.

Píseň: S136 - Kam v soudu den + **Modlitba Páně**

Rozhovor; Příště: Mk 15, 16-32